

Leerlingen met TOS in de klas in de klas.

Tips en adviezen

Wat is de hulpvraag van leerlingen met een taalontwikkelingsstoornis?

1. Deze leerlingen hebben veel moeite met de (vooral talige) informatieverwerking. Dit betekent dat het volgen van een lange of complexe instructie erg moeilijk is.

Visualiseer instructie. Werk zoveel mogelijk met een smartbord. Gebruik ondersteunende gebaren. Hou de instructie kort en vooral concreet. Spreek rustig en duidelijk. Koppel altijd even terug naar de voorkennis, activeer deze en bespreek onbekende nieuwe woorden.

2. Er is sprake van een zwak werkgeheugen. Geboden (talige) informatie/instructie wordt niet altijd juist toegepast.

Ook hier geldt dat visuele ondersteuning belangrijk is. Ondersteun je instructie met plaatjes of filmpjes. Werk stappen op het bord of voor de klas uit. Vermijd alleen de talige instructie.

VO: Geef de leerlingen indien mogelijk een print van de presentatie of mail het.

Leerlingen kunnen ook via de dictafoon op hun mobiel de instructie van de les opnemen.

3. Overschrijven van informatie is moeilijk omdat het werkgeheugen hen ook hier in de steek laat.

Voor overschrijven hebben deze leerlingen meer tijd nodig. Verwacht niet dat het foutloos gebeurt. Ze leren het dan ook vaak het verkeerde.

Deze leerlingen hebben ook vaak moeite met het leren van feiten zonder context. Zoals woorden uit een andere taal, topografie e.d.

Laat deze kinderen bij het oefenen van woorden gebruik maken van WRTS.nl of een bij het vak behorende digitale ondersteunende methode.

Wijs de kinderen bij het oefenen op de bijbehorende digitale oefensites van de methoden.

4. Deze leerlingen hebben moeite met het begrijpen van abstracte taal. Grapjes, ironie en beeldspraak wordt niet altijd begrepen.

Vermijd abstracte taal, geef de informatie zo veel mogelijk concreet en zonder onderliggende betekenissen.

5. Veel leerlingen met TOS hebben een taalontwikkelingsachterstand van 2 jaar. Dit betekent dat veel schooltaal door hen niet begrepen wordt.

Dit betekent dat veel instructie niet begrepen wordt of de uitleg en instructie in schoolboeken en in toetsen niet begrepen wordt. De schooltaal bevat woorden die zij vaak nog niet aangeboden hebben

gekregen en waardoor ook veel instructie en vraagstellingen niet begrepen worden. Een logopedist kan samen met de leerlingen aandacht besteden aan de schooltaal in de leerstof. Lessen met Nieuwsbegrip zijn een goede aanvulling op de woordenschat en bij het oefenen van tekstbegrip.

6. Deze leerlingen vinden het moeilijk om hun gedachten en hun emoties te verwoorden. Wat vaak problemen oplevert bij interacties en voor hun sociaal emotionele ontwikkeling deze kinderen. Er is sprake van een vaak zwakke emotieregulatie. Er kan dan sprake zijn van internaliserende en externaliserende problemen.

Besprek met de leerling emoties en gedrag. Een methode als de 5G's is hierbij een optie, maar ook een emotiemeter of woedemeter.

Besprek met de leerlingen waar zij tegenaan lopen. Deze gesprekken in een 'tekening'/ mindmap uitwerken is vaak een fijn hulpmiddel omdat het dan gevisualiseerd wordt en op papier staat.

Geef de leerling tijd om de antwoorden te formuleren. Help het kind verwoorden.

Om een gebeurtenis logisch te verwoorden hebben ze de steun van een volwassene nodig om structuur aan te brengen in hun verhaal. Gebruik hiervoor het principe van Geef me de Vijf (Wie wat waar wanneer hoe), gebruik ook eventueel een tijdlijn.

7. Het is voor deze leerlingen erg moeilijk om en te luisteren en aantekeningen te maken. Het verwerken van de talige informatie kost tijd en energie en het dan ook ook transformeren naar taal op papier is erg lastig.

Leer deze leerlingen om vooral alleen kernwoorden/ trefwoorden op te schrijven. In het voortgezet onderwijs geldt dat deze kinderen gebaat zijn bij een print van de presentatie of digitale instructie van de docent.

Deze leerling kan ook de mogelijkheid geboden worden om de instructie op te nemen met een dictafoon van zijn of haar mobiel

8. Het klassikaal nakijken van het werk levert ook problemen op omdat ze ook hierbij eerst de informatie moeten verwerken en dan transformeren naar de informatie in het werkboek of schrift.

Geef deze leerlingen een nakijkboekje of een kopie met de antwoorden om het naderhand te controleren om zo te voorkomen dat zij de leerstof niet juist leren.

9. Bij deze leerlingen kunnen open vragen bij toetsen een groot probleem zijn. Zij kunnen hier erg korte antwoorden op geven, soms zelfs gewoon met 1 woord.

Geef de leerlingen extra tijd voor een toets. Zij hebben veel tijd nodig om de juiste antwoorden te formuleren. Spreek af wat je minimaal verwacht, maar stel voor deze leerlingen je verwachtingen bij. Indien mogelijk kan je de leerlingen aanvullend mondeling overhoren waarbij ze ook extra tijd krijgen om hun antwoord te formuleren.

10. Het begrijpen van de vraagstelling bij toetsen is bij veel kinderen met TOS een probleem. Ze begrijpen of de woorden niet in de vraagstelling, of de context is niet helder, of er wordt gebruik gemaakt van veel abstractie woorden. Deze kunnen zij dan niet direct plaatsen terwijl ze wel het antwoord op de vraag zouden weten als deze concreet of met minder talige informatie wordt gesteld.

Spreek af dat de leerling tijdens de toets om verheldering van de vraag mag vragen.

11. Er is bij veel kinderen met TOS sprake van een zwakke inhibitie. Als de talige informatiestroom te veel wordt, haken ze af en dromen ze weg of zijn met andere dingen bezig. Ze geven het dan op. De informatie kan niet meer verwerkt worden.

Hiervoor geldt wat al eerder is aangegeven. Weet waar dit gedrag uit voort komt. Het is geen demotivatie voor de leerstof of school. Het is een volhoofd. Herhaal bij deze kinderen nadat er met het werk gestart wordt de instructie. Bespreek waar ze tegenaan lopen.

Wees je bewust van de lengte van je instructie, de inhoud van je instructie en hoe je deze aanbiedt.

12. Het 'ad hoc' antwoorden op vragen is erg moeilijk. Deze kinderen hebben taal niet paraat en moeten zoeken letterlijk zoeken in hun hoofd naar de antwoorden. Het juist verwoorden en verklanken er van kost dan ook tijd en al helemaal als de antwoorden ook snel op schrift moeten komen bij toetsen. Deze leerlingen hebben meer tijd nodig.

Wanneer er in de klas een vraag gesteld wordt over de (geleerde) stof van een bepaald vakgebied, dan verwacht de docent over het algemeen binnen een seconde een antwoord. Deze leerlingen hebben 10-15 seconden nodig om hun antwoord te formuleren. Ze weten het wel, maar ze hebben meer tijd nodig om te verwoorden wat zij weten.

13. Deze leerlingen hebben vaak moeite met het juist noteren van huiswerk ook als het op het bord staat. In het voortgezet onderwijs staat op elke schoolsite het huiswerk genoteerd, maar veel leerlingen geven in de begeleiding aan dat het digitale huiswerkoverzicht van school niet altijd juist is ingevuld en zij in de klas (vaak als net de bel gaat) gewezen worden op veranderingen en aanvullingen.

Controleer als dat kan of het huiswerk juist genoteerd is. Geef deze leerlingen een telefoonnummer van een of twee medeleerlingen die het huiswerk altijd op orde hebben. Zo kunnen zij controleren of het huiswerk klopt. Vermijd op deze manier ook dat ouders gaan mailen naar de docent over het huiswerk. Wijs ze op het contact met medeleerlingen, het maakt ze ook minder afhankelijk van ouders die het willen oplossen. Zo leren zij zelf hierin te handelen en het geeft ze eigenaarschap over hun eigen leerproces.

14. Deze leerlingen hebben moeite met het plannen en organiseren van het werk. Het overzicht zijn leerlingen met TOS vlug kwijt. Het leren van lange hoofdstukken en veel informatie maakt dat zij het overzicht verliezen. Doordat er sprake is van problemen met het verwerken van (geschreven) talige informatie zal het herhaaldelijk lezen van de leerstof niet het gewenste resultaat opleveren.

Ezelsbruggetjes als strategieën kunnen helpen bij deze kinderen zoals 'Mindmappen', 'de Romeinse kamer' en andere strategieën. (leer mindmappen voor kids- Ed van Uden)

Leer de leerlingen werken met markeerstiften om hoofd en bijzaken te onderscheiden in de tekst. Het huiswerk kan ook aan de hand van markeerstiften georganiseerd worden. Wat af is groen, wat herhaald moet worden oranje en nog geleerd/ gemaakt moet worden rood.

Leer ze het huiswerk op een apart vel te plannen per week.

15. Deze leerlingen hebben moeite met het juist formuleren van zinnen. Voegwoorden en bijwoorden zijn lastig. Complexe zinnen begrijpen is erg moeilijk, maar ze zelf maken is nog lastiger. Dit maakt dat het maken van werkstukken, spreekbeurten en verslagen erg lastig is.

Opdrachten met bovenstaande taken kunnen ondersteund worden met handleidingen waarin stappen staan weergegeven.

Daarnaast hebben zij structuur nodig om het verhaal op papier te krijgen. Zij zijn niet in staat om zelf deze structuur toe te passen. Een mindmap maken over het onderwerp of startende vragen als 'wie, wat, waar, wanneer en hoe' kunnen de juiste ondersteuning en een eerste structuur bieden.

In het kort TIPS

Meer tijd! Bied ruimte voor auditieve verwerking.

Spreek rustig en duidelijk.

Herhaling van instructie.

Visuele ondersteuning van de instructie en opdrachten.

Meegeven van een PowerPoint of andere instructie van het smartbord.

Ezelsbruggetjes en leer strategieën

Aandacht voor emotieregulatie. Help het kind bij verwoorden van emoties en gedrag.

Controleren van agenda en nakijkwerk.

Geef antwoorden mee om het nakijkwerk te ondersteunen.

Aandacht voor open vragen (dit is heel erg moeilijk).

Ondersteun door middel van het aanbieden van structuur.

Werk met 'voorspellende' beurten, zodat het kind tijd heeft om zijn of haar antwoord te formuleren.

Meer weten? Workshops en presentaties tijdens studiedagen op school, teamvoorlichtingen en nascholing over *de communicatieve redzaamheid in relatie tot leer-en gedragsproblemen* vindt u in het scholingsaanbod/ agenda van Smartonderwijs. www.smartonderwijs.nl